

Vragenlijst
Lokaal/Mondiaal 2002

score

De eerste zes vragen behandelen onderwerpen die algemeen van aard zijn (en ook afkomstig zijn uit de vragenlijst 'algemeen' van de duurzaamheidsspiegel 2001. Voor dit deel zijn maximaal 10 punten te behalen

1	Krijgt duurzame ontwikkeling in het collegeprogramma van uw gemeente een centrale plaats toegekend?	In het collegeprogramma staat een definitie van duurzame ontwikkeling en wordt aangegeven dat dit begrip een centrale plaats in de beleidsontwikkeling heeft. Dit is de politieke basis waarop het beleid kan worden gebaseerd. Voor meer informatie:	ja/nee 2
		• Veel informatie is terug te vinden in het document 'Agenda 21', de uiteindelijke samenvatting van de resultaten van de Verenigde Naties conferentie in 1992 over milieu en ontwikkeling Voor de nederlandse vertaling zie: http://www.ddh.nl/agenda21/rioverklaring • In veel gemeenten wordt duurzame ontwikkeling uitgewerkt via de 'Lokale Agenda 21' Zie http://www.dse.nl/forum21/uitlegla21.htm	
2	Werkt de gemeente het begrip 'duurzame ontwikkeling' uit door een breed maatschappelijk proces waarin verschillende partijen (gemeente, maatschappelijke organisaties, bedrijfsleven) participeren?	In Agenda 21, het slotdocument van de VN-vergadering over duurzame ontwikkeling uit 1992, wordt nadrukkelijk gewezen op het belang van lokaal beleid voor duurzame ontwikkeling. Dat wordt de 'Lokale Agenda 21' genoemd. Onder deze of andere titels vinden in heel Nederland inspirerende processen plaats op gemeentelijk niveau. Daarbij is de samenhang van ecologische, economische en sociale aspecten uitgangspunt. Indien deze vraag positief wordt beantwoord zal de gemeente dus via een raadsbesluit of politiek manifest duidelijk moeten maken dat er een breed en toekomstgericht proces plaatsvindt, gericht op duurzame ontwikkeling. Bij dat proces worden maatschappelijke organisaties, bedrijfsleven en anderen nauw betrokken. Het is dus niet voldoende als een gemeente aan een milieubeleidsplan werkt en daarbij milieugroepen, bedrijfsleven etc. betreft en in dat beleidsplan ook iets over duurzame ontwikkeling zegt. Voor meer informatie:	ja/nee 2
		• Er bestaat ook een enorme database met documenten en verwijzingen naar Lokale Agenda 21, zie http://www.antenna.nl/twentyone	
3	Is er een formeel document, zoals een raadsbesluit of een publiek manifest waarin staat	Politieke steun is noodzakelijk voor het werken met ingrijpende toekomstplannen. En duurzame ontwikkeling is per definitie ingrijpend. Zonder deze politieke steun	ja/nee 1

- dat de gemeente werkt aan een Lokale Agenda 21 of soortgelijk plan? worden onvoldoende menskracht en middelen ingezet om het proces een centrale plaats te geven in de beleidsvorming. Bovendien kan de gemeente door maatschappelijke groepen, het bedrijfsleven en anderen worden aangesproken op een formele belofte!
- 4 Heeft de gemeente richtlijnen voor de inkoop van dienstkleding waarin sociale en milieucriteria zijn opgenomen? Dienstkleding kan gekocht worden van bedrijven die uitdrukkelijk verklaren zich te houden een sociale en milieurichtlijnen, ook als zij hun materialen uit het buitenland halen. Kijk ook op www.indianet.nl! ja/nee 1
- 5 Is er een apart budget voor het financieren van dit proces? 'Geld' is belangrijk omdat daarmee aangegeven wordt dat de toezeggingen niet 'gratis' gemaakt worden. Het toezeggen van geld voor een proces betekent enerzijds dat het mogelijk is om ook werkelijk wat gedaan te krijgen. Maar belangrijker is misschien dat voor het verkrijgen van het geld een werkelijk 'plan' op tafel moet liggen. ja/nee 1
- 6 Is er een concreet Plan van Aanpak voor het proces gericht op lokale duurzaamheid dat door de gemeenteraad én door de partners in het proces wordt onderschreven Als een gemeente start met een dergelijk ingrijpend proces dan moet ze ook een plan hebben waarin duidelijk wordt waar het om gaat en hoe het proces er uit gaat zien, welke middelen daarvoor zijn en wat de tijdsplanning is. Dat plan moet door de gemeenteraad worden onderschreven (of door een commissie) en door de partners in het proces. ja/nee 1
- 7 Wordt in het milieubeleidsplan specifiek aandacht besteed aan de internationale aspecten van het milieu? Dit moet tot uiting komen in aparte hoofdstukken of paragrafen met een duidelijke verwijzing naar het internationale niveau. Meestal dient het milieubeleidsplan als onderbouwing van de uitvoering. Dat is belangrijk, maar in het kader van duurzame ontwikkeling onvoldoende. Natuurlijk behoort een milieubeleidsplan te beschrijven wat de landelijke overheid voor schrijft op het gebied van afval, energie of andere thema's van milieubeleid. Maar tegelijk is het belangrijk om aan te geven wat 'milieu' te maken heeft met afdeling welzijn, sociale zaken, bouwen en wonen of economie. Dat zijn sectoren waarbij heel andere prioriteiten gelden. Duurzame ontwikkeling gaat over de hele breedte van het beleid en het is aan de sector of afdeling milieu om te laten zien dat milieuproblematiek ook voor de andere sectoren van belang is. ja/nee 1
- 8 Gebruikt of stimuleert de gemeente meetinstrumenten die proberen om de volle breedte van het duurzaamheidsvraagstuk in beeld te krijgen, zoals de De Mondiale Voetafdruk is de maat voor het beslag dat een inwoner, gemeente, bedrijf of land legt op de vruchtbare capaciteit van de aarde. Een gemiddelde Nederlander gebruikt ruim 4.7 hectare, terwijl er slechts 1.7 hectare beschikbaar is. Het is een breed meetinstrument dat

mondiale voetafdruk of deze Lokale Duurzaamheidsspiegel? goed past in het werk van een betrokken gemeente dat haar verantwoordelijkheid en dat van haar inwoners wil illustreren aan één maatstaf. Meer informatie op www.voetenbank.nl. De Lokale Duurzaamheidsspiegel is een instrument dat maatschappelijke groepen aanbiedt. We hopen dat gemeenten royaal meewerken hieraan, ook in het bekend maken van de resultaten. Het gaat dus om meer dan het beantwoorden van de vragenlijsten.

Van af hier begint de vragen die overeenkomen met de vragenlijst 'internationaal' uit de duurzaamheidsspiegel 2001. Voor dit laatste deel zijn maximaal dertig punten te halen. De antwoorden en score van dit deel van de vragenlijst is dus vergelijkbaar met vorige jaar.

- 9 Heeft uw gemeente een structureel budget voor internationale samenwerking en/of mondiale bewustwording? Een gemeente die internationale relaties belangrijk vindt, zal daar geld voor reserveren. Dat kan besteed worden aan voorlichtingswerk, steun aan een wereldwinkel of de internationale stedenband van de gemeente. Dat budget moet structureel zijn, dus elk jaar op de begroting als vaste post terug komen. Voor meer informatie:
- [Het VNG heeft een sterke afdeling die over internationale zaken gaat: VNG International](#)
- ja/nee 2
- 10 Heeft de gemeente een jaarlijks budget voor internationale samenwerking en/of mondiale bewustwording hoger dan Euro 0,50 per inwoner? Enige jaren geleden is Euro 0.50 per inwoner als richtlijn genomen voor het budget 'internationale samenwerking/mondiale bewustwording'. We weten dat een aantal gemeenten meer dan deze ene gulden per inwoner vrijstellen. Hoort uw gemeente daar ook bij?
- ja/nee 2
- 11 Is er bij uw gemeente een ambtenaar verantwoordelijk voor internationale samenwerking & internationale relaties? Bij grote gemeenten is dat vaak een aparte ambtenaar, bij kleinere gemeenten is dit verwerkt in de functie van de afdeling voorlichting. In dat geval moet toch wel een taakomschrijving en uren beschikbaar zijn.
- ja/nee 2
- 12 Indien duurzame ontwikkeling in een van de centrale beleidsdocumenten van uw gemeente wordt uitgewerkt, wordt dan expliciet verwezen naar de internationale dimensie van dit begrip? In de waardering van die vraag komt tot uitdrukking dat duurzame ontwikkeling een niet het enige uitgangspunt is. Nu willen we weten of in de beschrijving van het begrip duurzame ontwikkeling (indien dat gebruikt wordt) ook een verwijzing staat naar de mondiale dimensie ervan. Er moet op z'n minst een verwijzing staan naar de relatie die ons consumeren hier heeft met de problemen op het gebied van milieu en ontwikkeling in andere landen. Voor meer informatie:
- [Een sterke metafoor die de invloed van de consument op de biosfeer uit drukt is de 'ecologische voetafdruk'](#)
  - [De VROMraad, een adviesorgaan van de regering, gaf over de ecologische](#)
- ja/nee 2

- 13 Heeft uw gemeente het Aalborg-Handvest (van de Europese Campagne van duurzame steden en dorpen) of een andere internationale verklaring over duurzame ontwikkeling ondertekend?
- [voetafdruk laatst een advies uit](#)
- Door ondertekening van dit document geeft de gemeente te kennen dat ze, evenals honderden andere gemeenten in Europa, zich in wil zetten voor duurzame ontwikkeling en internationale samenwerking. Het Aalborg Handvest bevat alle aspecten van LA21 in kernachtige bewoordingen en verbindt de gemeente met al die anderen die hetzelfde voor hebben. Na ondertekening wordt een gemeente lid van de organisatie 'European Cities and Towns towards Sustainability'. Bij het opstarten van de Lokale Agenda 21 of een publieke bijeenkomst is het ondertekenen van het handvest een mooi gebaar. Voor meer informatie:
- [Het Aalborg Manifest dateert van 1994 en is met haar inspirerende en veelzeggende tekst een goede basis voor een gemeentelijke verklaring over duurzame ontwikkeling](#)
- ja/nee 1
- 14 Is uw gemeente lid van ICLEI (International Council for Local Environmental Initiatives)?
- ICLEI is een organisatie waar een groot aantal gemeenten zich bij hebben aangesloten. Allerlei voorbeelden over duurzame ontwikkelingen worden verzameld, trainingen worden gegeven en subsidiestromen verdeeld. Een aanrader voor een gemeente die zich internationaal wil verbinden! Voor meer informatie:
- [De website van ICLEI is een goede bron van informatie, ook over andere gemeenten](#)
- ja/nee 1
- 15 Onderhoudt de gemeente en/of maatschappelijke organisaties één of meerdere relaties met andere gemeenten in (voormalig) Oost Europa?
- Veel gemeenten hebben banden in voormalig Oost Duitsland, Tsjechoslowakije of een ander voormalig Oost Europees land. Voor meer informatie:
- [Bijvoorbeeld de Stedenband Nijmegen-Pskov \(Rusland\)](#)
- ja/nee 2
- 16 Onderhoudt de gemeente en/of maatschappelijke organisaties één of meerdere relaties met andere gemeenten in de Derde Wereld?
- Met de 'Derde Wereld' of het 'Zuiden' zijn ook veel gemeentelijke relaties waarmee een band wordt aangegaan. Voor informatie:
- [Stedenbanden zijn er in vele vormen en formaten. Bijvoorbeeld de Stedenband Amsterdam Managua](#)
  - [De Stedenband Haarlem-Mutare \(Zimbabwe\) doet ook veel met internet \(Zimsurf\)](#)
- ja/nee 2
- 17 Indien er een relatie is met een gemeente buiten West Europa, is dat dan een formele stedenband?
- Er is sprake van een formele stedenband als de gemeenteraden van beide gemeenten een overeenkomst zijn aangegaan, bijvoorbeeld voor uitwisseling.
- ja/nee 1
- 18 Is er een werkgroep rond de al dan niet formele relatie met een gemeente buiten West Europa waarin het
- Stedenbanden moeten ingebed zijn in de lokale samenleving. Diverse groepen nemen er aan deel. Dat kan het beste vorm krijgen door met die groepen een overleg te organiseren of ze uit te nodigen voor
- ja/nee 2

- particulier initiatief én de gemeente participeert?
- een werkgroep. Dat kan een formele stichting zijn of informeel verband, maar het moet wel een club zijn van mensen die regelmatig bijeen komt. Het is belangrijk dat de gemeente daaraan mee doet, bijvoorbeeld doordat een ambtenaar internationale zaken participeert of iemand anders uit de politiek of het ambtelijk apparaat.
- 19 Als er een stedenband bestaat, met een gemeente binnen of buiten West Europa, speelt milieu daarin dan uitdrukkelijk een rol? ja/nee 1
- Veelal zijn stedenbanden relaties waarin cultuur en sport een rol speelt. Vaak gaat het ook om een vorm van donatie. Geld inzamelen voor projecten in de Derde Wereld of Oost-Europa. Steeds meer gemeenten leggen, onder andere met steun van de Vereniging van Internationale Gemeenten, een relatie met de thema's milieu. Afvalprojecten, duurzaam bouwen, donatie aan alternatieve energie gaan steeds meer een rol spelen in stedenbanden.
- 20 Als er een stedenband bestaat, met een gemeente binnen of buiten West Europa, is 'duurzame ontwikkeling' daarin een belangrijk thema? ja/nee 3
- Het gaat erom of er in de relatie ook echt een inhoudelijk en wederkerig gesprek is over duurzame ontwikkeling. Want als in de partnerstad het thema ook belangrijk gevonden wordt zal er zeker ruimte zijn voor een uitwisseling van analyses, bijvoorbeeld door de stedenbanden bij elkaar in de keuken te laten kijken en duurzaamheidsdebatten aan te laten gaan. Duurzame ontwikkeling is natuurlijk veel meer dan 'milieu'. Juist vanuit stedenbanden in de Derde Wereld wordt dit met herhaling gesteld.
- 21 Wordt er in het gemeentehuis koffie met het keurmerk van Max Havelaar gedronken? ja/nee 2
- Veel gemeenten geven het goede voorbeeld door het keurmerk Max Havelaar te stimuleren. Voor meer informatie kunt u kijken onder:
- [Om een beeld te krijgen van een heel aantal websites die zich met de handel in 'eerlijke producten' bezig houden hoeft u alleen maar naar de 'ecomarkt' te zoeken](#)
- 22 Wordt er in het gemeentehuis thee met het keurmerk van Max Havelaar gedronken? ja/nee 2
- Veel gemeenten geven het goede voorbeeld door het keurmerk Max Havelaar te stimuleren. Voor meer informatie kunt u kijken onder:
- [Om een beeld te krijgen van een heel aantal websites die zich met de handel in 'eerlijke producten' bezig houden hoeft u alleen maar naar de 'ecomarkt' te zoeken](#)
- 23 Zijn er in uw gemeente projecten gericht op voorlichting en mondiale vorming waar de gemeente direct bij betrokken is? ja/nee 2
- Dat kan op veel manieren. Bijvoorbeeld doordat een school in uw gemeente een relatie legt met een school in de bevriende gemeente in het buitenland. De leerlingen worden dan betrokken via het onderwijs. Of door deelname aan een campagne voor sponsorgelden voor Derde Wereld projecten. Er wordt hier bewust gevraagd naar de betrokkenheid van de gemeente. Want er zijn in veel gemeenten

- fantastische initiatieven gericht op bewustwording of het steunen van projecten waar de gemeente niets aan bijdraagt.
- 24 Steunt en/of stimuleert uw gemeente daarbij scholen bij bewustwordingsprojecten op het gebied van ontwikkelingssamenwerking **ja/nee 1**
 Het steunen van het onderwijs hierin is belangrijk en geeft aan dat gemeenten het belangrijk vinden.
- 25 Steunt uw gemeente een verkooppunt van Derde Wereldproductie, zoals een wereldwinkel? **ja/nee 2**
 Een verkooppunt kan natuurlijk ook bij een particulier thuis gevestigd zijn en een gemeente hoeft geen wereldwinkel te steunen als het lokaal niet van de grond komt. In sommige gemeenten hoeft het ook niet omdat er al een professioneel draaiende organisatie is die geen steun van de gemeente nodig heeft. Maar, als subsidie niet nodig of wenselijk is om een wereldwinkel van de grond te krijgen of draaiende te houden, dan kan een gemeente wel regelmatig producten afnemen en er voorlichting over geven. Bijvoorbeeld voor presentjes, of door eerlijke wijn te schenken op recepties of door bij de kerstpakketten fair trade producten toe te voegen.

Maximale score

40

Ingevuld voor de gemeente .....door

Naam

Organisatie

Straat

Telefoon

Postcode

Fax

Plaatsnaam

E-mail

Correctie op de vragenlijst : Maximaal + of – 6 punten

Toelichting

Contactambtenaar:

Naam

Afdeling

Telefoon

Adres